

การพัฒนาแบบประเมินความแตกฉานด้านสุขภาพสำหรับชาวไทยฉบับสั้น: การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ

วิญญาพร ไสยสิทธิ์¹, สงวน ลือเกียรติบัณฑิต², พิมพ็วรา ตันเวชศิลป์²

¹วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

²สาขาวิชาเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพแบบวัดฉบับสั้นของแบบประเมินความแตกฉานด้านสุขภาพ ชนิดรายการคำที่มีคำถามทดสอบความเข้าใจสำหรับชาวไทย (short version of the Thai Health Literacy Assessment Using Word List with Extended Questions to Test Comprehension: STHLA-W+) โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (Item Response Theory: IRT) **วิธีการ:** การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยในอดีตซึ่งใช้ THLA-W+ ในการสำรวจระดับความแตกฉานด้านสุขภาพ (health literacy: HL) ของประชาชน 7 จังหวัดภาคใต้จำนวน 1,310 คน เพื่อพิจารณาเลือกข้อคำถามจากคำพารามิเตอร์ของข้อคำถามรายข้อตามหลักการของ IRT จากนั้นทดสอบความตรง ความเที่ยง และหาเกณฑ์คะแนนเพื่อใช้แปลผลระดับ HL ของ STHLA-W+ ในตัวอย่างกลุ่มใหม่ คือ ประชาชนจังหวัดยะลาจำนวน 200 คน **ผลการวิจัย:** ข้อคำถามทั้ง 48 ข้อผ่านเกณฑ์สมมติฐานเบื้องต้นของ IRT และมีความสอดคล้องกับ two-parameter logistic model การเลือกข้อคำถามตามเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนก (a) ค่าความยาก (b) และตัดข้อคำถามที่มีการทำหน้าที่ต่างกัน (differential item functioning; DIF) จากอิทธิพลของวุฒิการศึกษาและอายุ ทำให้ได้แบบวัดฉบับสั้นที่มีข้อคำถามจำนวน 19 ข้อ การทดสอบ STHLA-W+ ในตัวอย่างกลุ่มใหม่พบว่า แบบวัดมีความเที่ยงที่ดี (Cronbach's alpha = 0.808) มีความตรงโดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนน STHLA-W+ กับตัวชี้วัด HL ชนิดอื่นมีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในช่วง 0.20 – 0.37 และผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่ามีคะแนน STHLA-W+ ที่สูงกว่า แบบวัดมีความสามารถปานกลางในการจำแนกผู้ที่มี HL ที่เพียงพอและไม่เพียงพอ (AUC = 0.67 – 0.73) จุดตัดคะแนนของ STHLA-W+ คือ 16 คะแนน นั่นคือผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 16 คะแนนจาก 19 คะแนนมี HL ที่ไม่เพียงพอ **สรุป:** การใช้ IRT พัฒนาแบบวัดฉบับสั้นทำให้ได้แบบวัดที่มีจำนวนข้อคำถามร้อยละ 40 เมื่อเทียบกับแบบวัดฉบับเดิม แบบวัดใช้เวลาทดสอบเฉลี่ยไม่เกิน 4 นาที และสามารถใช้ประเมิน HL เบื้องต้นในประชาชน

คำสำคัญ: ความแตกฉานด้านสุขภาพ ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ แบบประเมินความแตกฉานด้านสุขภาพชนิดรายการคำที่มีคำถามทดสอบความเข้าใจสำหรับชาวไทย

รับต้นฉบับ: 23 ม.ค. 2567, **ได้รับบทความฉบับปรับปรุง:** 2 เม.ย. 2567, **รับลงตีพิมพ์:** 8 เม.ย. 2567

ผู้ประสานงานบทความ: พิมพ็วรา ตันเวชศิลป์ สาขาวิชาเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110 **E-mail:** pimwara.t@psu.ac.th

Development of a Short Version of the Thai Health Literacy Assessment: Application of the Item Response Theory (IRT)

Wichayaporn Saiyasit, Sanguan Lerkiatbundit², Pimwara Tanvejsilp²

¹Sirindhon College of Public Health Yala, Faculty of Public Health and Allied Health Sciences,
Praboromrajchanok Institute

²Department of Social and Administrative Pharmacy, Faculty of Pharmaceutical Sciences, Prince of Songkla University

Abstract

Objective: To develop and assess the properties of a short version of the Thai Health Literacy Assessment Using Word List with Extended Questions to Test Comprehension (STHLA-W+) by using the Item Response Theory (IRT). **Method:** The study analyzed data from a previous study which used the THLA-W+ to survey health literacy (HL) of 1,310 subjects in 7 southern provinces in order to select items by considering their IRT based parameters. Subsequently the selected items were tested for validity, reliability, and cut-off score of STHLA-W+ for interpreting HL level in a new group of subjects consisting of 200 residents of Yala. **Results:** All 48 questions passed the tests for basic assumptions of the IRT and were consistent with the two-parameter logistic model. Item selection based on discrimination (a), difficulty (b) and item elimination based on differential item functioning (DIF) from the influence of education and age resulted in a 19-items short version of the measure. Evaluation of the STHLA-W+ in a new group of subjects revealed its good reliability with good Cronbach's alpha 0.808. Its validity was supported by positive correlation coefficients between the STHLA-W+ score and other HL indicators ranging from 0.20 to 0.37. Additionally, the subjects with higher education levels scored higher on the STHLA-W+. The measure showed a moderate ability to distinguish individuals with adequate and insufficient HL (AUC = 0.67 to 0.73). The cut-off point was 16, i.e., those with the score less than or equal to 16 points out of 19 were considered to have insufficient HL. **Conclusion:** The application of the IRT in the development of a short version of the measure resulted in a scale with item length at 40% of the total number of items in the original version. The scale took an average of no more than 4 minutes to complete test and can be used for a preliminary HL assessment in the public.

Keywords: health literacy, item response theory, Thai Health Literacy Assessment Using Word List with Extended Questions to Test Comprehension

บทนำ

ความแตกฉานด้านสุขภาพ (Health literacy: HL) คือ ความรอบรู้และความสามารถในการเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน และตัดสินใจใช้ข้อมูลสุขภาพในเรื่องที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการอ่านออกเขียนได้ (1) บุคคลที่มี HL อย่างจำกัดจะไม่สามารถค้นหา เข้าใจ และใช้ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและการให้บริการได้ตามที่ต้องการ ทำให้เกิดปัญหาในการติดต่อสื่อสารกับบุคลากรทางการแพทย์ หากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีระดับ HL ต่ำ ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาวะสุขภาพในภาพรวม ทำให้ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเพิ่มสูงขึ้น (2) นักวิชาการสุขภาพทั่วโลกจึงให้ความสำคัญกับ HL โดยเฉพาะในการพัฒนาเครื่องมือประเมิน HL (3)

แบบประเมิน HL สำหรับชาวไทยชนนิตรายการคำที่มีคำถามทดสอบความเข้าใจหรือ Thai Health Literacy Assessment Using Word List with Extended Questions to Test Comprehension (THLA-W+) เป็นแบบวัดที่พัฒนาขึ้นโดยผดุง จันชูโต และคณะ (4) ตามแนวคิดของ SAHLSA (Short Assessment of Health Literacy for Spanish-Speaking Adults) (5) โดยเพิ่มคำถามแบบตัวเลือก 4 ตัวเพื่อทดสอบความเข้าใจความหมายของคำที่เกี่ยวข้องในทางการแพทย์และโรงพยาบาล (6) ในปี พ.ศ. 2561 มีการทดสอบความตรงและความเที่ยงของแบบวัด THLA-W+ ในกลุ่มประชากรต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ป่วยชาวไทยมุสลิม (7) และประชาชนทั่วไปในจังหวัดภูเก็ต (8) พบว่าแบบวัดมีความตรงและความเที่ยงที่ดีในการใช้เป็นเครื่องมือประเมิน HL เบื้องต้นของคนไทย หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2562 วิณาพร วงศ์สถาพรพัฒน์ และคณะ (9) ใช้แบบวัด THLA-W+ สำนววจ HL ของประชาชน 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง จำนวน 1,310 คน พบว่า แบบวัดสามารถใช้จำแนกระดับ HL ของกลุ่มตัวอย่างได้ อย่างไรก็ตามแบบวัด THLA-W+ มีความยาวของถึง 48 ข้อ ทำให้ใช้เวลาในการตอบจึงเป็นภาระต่อผู้ตอบ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเดาโดยไม่ได้พิจารณาคำถามให้ถี่ถ้วน และส่งผลต่อผลการประเมินได้ อีกทั้งยังมีข้อคำถามหลายข้อที่ผู้ตอบเกือบทุกคนสามารถตอบได้ และข้อคำถามบางข้อมีคำที่ใกล้เคียงกันมาก จึงมีข้อเสนอแนะจากทั้งนักวิจัยผู้พัฒนา (4) และผู้ที่นำแบบวัดไปใช้ (7-9) ว่าควรมีการพัฒนาแบบวัดฉบับสั้นจากแบบวัดฉบับเต็มนี้

การวัด HL เป็นการวัดคุณลักษณะในตัวบุคคลที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง การพัฒนาเครื่องมือวัดจึงต้องอาศัยทฤษฎีการทดสอบ (10) โดยทฤษฎีการทดสอบแบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (Classical Test Theory: CTT) และทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (Item Response Theory: IRT) โดย IRT เป็นทฤษฎีที่ได้ขยายแนวคิดของ CTT ให้มีขอบเขตที่กว้างขวางและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น โดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนจากการวัดมีความแตกต่างกันไปขึ้นกับระดับความสามารถของแต่ละบุคคลและคุณลักษณะของแบบวัดแต่ละข้อ ทำให้ทฤษฎีนี้มีความสามารถในการใช้ทดสอบกับผู้ถูกประเมินต่างกลุ่มได้ และมีการใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อคำถาม เพื่อคัดเลือกข้อสอบและสร้างแบบทดสอบอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งประเมินความสามารถที่แท้จริงของผู้ถูกประเมิน และบรรยายพฤติกรรมการตอบสนองต่อข้อสอบของผู้ตอบได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ทำให้ IRT จึงเป็นที่นิยมในการคัดเลือกข้อคำถามจากแบบวัดต้นฉบับซึ่งมีข้อคำถามเป็นจำนวนมาก ทำให้ได้แบบวัดที่มีคุณภาพตามเงื่อนไขของสิ่งที่ต้องการวัด (11)

จากข้อจำกัดของแบบวัด THLA-W+ ซึ่งมีข้อคำถามจำนวนมาก งานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาแบบวัด THLA-W+ ให้เป็นฉบับที่สั้นลง (short version of the THLA-W+: STHLA-W+) โดยใช้หลักการของ IRT มาพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามเพื่อให้ได้แบบวัดที่มีความกระชับ และสามารถนำไปใช้คัดกรอง HL เบื้องต้นได้ในกลุ่มประชาชน การทราบถึงระดับ HL ของแต่ละบุคคลมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสื่อเพื่อให้สอดคล้องกับระดับ HL ของประชาชน

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยะลา เอกสารรับรองเลขที่ 14/ 2564 การศึกษามีวิธีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนา STHLA-W+ จาก THLA-W+

แหล่งข้อมูลในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยของวิณาพร วงศ์สถาพรพัฒน์ (9) ในปี พ.ศ. 2562 ซึ่งใช้ THLA-W+ ในการสำนวนจระดับ HL ของประชาชน 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง จำนวน 1,310 คน ซึ่งเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอต่อ

การวิเคราะห์เพื่อคัดเลือกข้อคำถามโดยใช้ IRT ซึ่งควรมีขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 500 คน (12)

การตรวจสอบสมมติฐานของ IRT

การศึกษานี้ตรวจสอบสมมติฐานเบื้องต้นของ IRT (13) ดังนี้ 1) การตอบข้อคำถามครบถ้วนทุกข้อ 2) ความเป็นเอกมิติของข้อคำถาม (unidimensionality) ซึ่งเป็นการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) โดยพิจารณาค่า Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy (KMO) หากค่า KMO มีค่ามากกว่า 0.5 และเข้าใกล้ 1 (14) ร่วมกับผลการทดสอบ Bartlett มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) แสดงว่า ข้อคำถามทั้งหมดมีความสัมพันธ์กัน สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อคำนวณ eigenvalue ได้ (15) หาก eigenvalue ขององค์ประกอบแรกสามารถอธิบายความแปรปรวนได้มากกว่าร้อยละ 20 ของความแปรปรวนรวมทั้งหมด จะแสดงถึงความเป็นเอกมิติของข้อคำถาม (16) 3) ความเป็นอิสระระหว่างแบบวัดและผู้ตอบแบบวัด (local independence) ซึ่งพิจารณาจากความเป็นเอกมิติของข้อคำถาม หากแบบวัดมีความเป็นเอกมิติแล้วนั้น ความเป็นอิสระในการตอบข้อคำถามจะเกิดขึ้นตามไปด้วย (17-18) และ 4) ความสอดคล้องในระดับโมเดล (model fit) เป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลมีความสอดคล้องกับโมเดล IRT ในรูปแบบใดมากกว่ากันระหว่างโมเดล logistic แบบหนึ่งพารามิเตอร์ ซึ่งพิจารณาเฉพาะค่าความยากของคำถาม (b) โมเดลแบบสองพารามิเตอร์ที่พิจารณาค่าอำนาจจำแนก (a) และค่าความยาก (b) และโมเดลแบบสามพารามิเตอร์ที่พิจารณาค่าอำนาจจำแนก (a) ค่าความยาก (b) และค่าการเดา (c) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม R version 4.0.1 (19) และพิจารณาค่า Akaike Information Criterion (AIC) หรือ Bayesian Information Criterion (BIC) ของแต่ละโมเดล โมเดลที่มีค่า AIC หรือ BIC น้อยที่สุดเป็นโมเดลที่เหมาะสมที่สุดในการใช้วิเคราะห์ข้อมูล (20)

การตรวจสอบการทำหน้าที่ต่างกัน

การตรวจสอบการทำหน้าที่ต่างกันของข้อสอบแต่ละข้อ (Differential Item Functioning: DIF) มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบอิทธิพลของคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง (ในการศึกษานี้ คือ วุฒิการศึกษาและอายุ) ต่อการตอบข้อคำถามแต่ละข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ Lord's χ^2 ในแพ็คเกจ difR ของโปรแกรม R (21) หากพบว่าข้อคำถาม

ใดมี DIF อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะพิจารณาดัดข้อคำถามข้อนั้นออกจากแบบวัด

การคัดเลือกข้อคำถาม

การวิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ ได้แก่ ค่า a, b หรือ c ของข้อคำถามรายชื่อตามผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของโมเดล (model fit) โดยใช้แพ็คเกจ ltm ในโปรแกรม R (22) การคัดเลือกข้อคำถามเพื่อกำหนดแบบวัดฉบับสั้นใช้เกณฑ์ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม 2 เกณฑ์ (13, 23) ดังต่อไปนี้ เกณฑ์ที่ 1 (23) ค่า a มีค่าตั้งแต่ 0.5 ถึง 2.5 และค่า b มีค่าตั้งแต่ -2.5 ถึง 2.5 ค่า c มีค่าไม่เกิน 3.0 และเกณฑ์ที่ 2 (13) ค่า a มีค่าตั้งแต่ 0.0 ถึง 2.0 ค่า b มีค่าตั้งแต่ -2.0 ถึง 2.0 และ ค่า c มีค่าไม่เกิน 3.0

การทดสอบแบบวัดเบื้องต้น

ผู้วิจัยทดสอบแบบวัดฉบับสั้น 2 ฉบับตามเกณฑ์ข้างต้นในกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กจำนวน 40 คน ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยขั้นตอนที่ 2 เพื่อคัดเลือกแบบวัดฉบับสั้นเพียงหนึ่งชุด ซึ่งเรียวย่อว่า STHLA-W+ (Short version of the Thai Health Literacy Assessment Using Word List with Extended Questions to Test Comprehension) การเลือกแบบวัดพิจารณาจากความเที่ยง ทั้งนี้แบบวัดควรมีค่า Cronbach's alpha มากกว่า 0.7 ขึ้นไป จึงจัดว่ามีความเที่ยงในระดับที่ยอมรับได้ (24)

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบแบบวัด STHLA-W+

ตัวอย่าง

เกณฑ์คัดเลือกตัวอย่างในงานวิจัยนี้ คือ 1) เป็นประชาชนไทยในจังหวัดยะลาที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป 2) สามารถพูดและอ่านภาษาไทยได้ โดยทดสอบให้อ่านคำว่า กินยา 3) ไม่ได้เป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาหรือประกอบอาชีพในสาขาที่เกี่ยวข้องกับด้านสาธารณสุข และ 4) ไม่เป็นหรือเคยเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผู้วิจัยคำนวณขนาดตัวอย่างจากการเปรียบเทียบระดับ HL ระหว่างกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดต่างกัน 4 ระดับ (ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)-ปริญญาตรี) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ด้วยโปรแกรม G*Power 3.1.9.2 (25) การวิจัยนี้กำหนดให้ขนาดอิทธิพลมีขนาดปานกลางเท่ากับ 0.25 กำหนดค่า

ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และค่าอำนาจการทดสอบร้อยละ 80 ผลการคำนวณได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 180 คน ดังนั้นต้องเก็บข้อมูลอย่างน้อย 45 คนในแต่ละวุฒิการศึกษา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากตัวอย่างในแต่ละวุฒิการศึกษา 50 คน รวมจำนวนทั้งหมด 200 คน นอกจากนี้ยังเลือกตัวอย่างโดยกำหนดโควตาตามกลุ่มอายุ 5 กลุ่มอายุ คือ 20-29 ปี, 30-39 ปี, 40-49 ปี, 50-59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างแบบตามสะดวกจากผู้เข้าเกณฑ์

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 แบบวัด STHLA-W+ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามที่ใช้เป็นตัวชี้ถึง HL จำนวน 13 ข้อ ประกอบด้วยคำถามสำหรับคัดกรองผู้ที่มี HL ไม่เพียงพอที่ดัดแปลงจากแบบวัด SBSQ (26) จำนวน 3 ข้อ คำถามวัดความสามารถในการอ่านที่ดัดแปลงมาจากแบบวัด S-TOFHLA (27) ฉบับภาษาไทย (28) โดยวิทยา พันธุ์ทอง (6) จำนวน 5 ข้อ และคำถามความสามารถในการเข้าใจฉลากยา (5) จำนวน 6 ข้อ

วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากตัวอย่างแบบตามสะดวกจากสถานที่สาธารณะซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา เมื่อพบผู้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ผู้วิจัยเชิญชวนให้เข้าร่วมการวิจัยโดยแนะนำตัว บอกวัตถุประสงค์ วิธีการเก็บข้อมูล ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา สิทธิที่สามารถออกจากงานวิจัยได้ทุกเมื่อ และสอบถามความยินยอมในการเข้าร่วมงานวิจัยโดยวาจา จากนั้นขอให้ตัวอย่างประเมินความสามารถในการอ่านและการมองเห็นโดยอ่านคำว่า “กินยา” ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยให้ตัวอย่างตอบแบบวัดด้วยตนเอง ระหว่างนั้นผู้วิจัยทำการจับเวลาที่ใช้ในการทดสอบร่วมด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและคะแนน HL จาก STHLA-W+ ใช้สถิติเชิงพรรณนาในรูปของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความเที่ยงใช้ Cronbach's Alpha นอกจากนี้มีการทดสอบความตรง ดังนี้ 1) ความตรงตามเกณฑ์สัมพัทธ์พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างคะแนนจากแบบวัด STHLA-W+ กับตัวชี้วัดความแตกฉานด้านสุขภาพอื่น 2) ความตรงตามโครงสร้างพิจารณาจากผลการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัด

STHLA-W+ ระหว่างผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว การหาเกณฑ์คะแนนของแบบวัดโดยใช้ receiver operating characteristic (ROC) curves

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยในอดีต

ตัวอย่างทุกรายจาก 7 จังหวัดภาคใต้จำนวน 1,310 คนในงานวิจัยของวินาพร วงศ์สถาพรพัฒน์ และคณะในปี พ.ศ. 2562 (9) ตอบคำถามในแบบวัด THLA-W+ ครบถ้วนทุกข้อ ผลการตรวจสอบความเป็นเอกมิติด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบของข้อคำถามทั้ง 48 ข้อ พบว่าค่า KMO มีค่าเท่ากับ 0.949 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 และเข้าใกล้ 1 (15) ผลการทดสอบ Bartlett มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) แสดงว่าข้อคำถามทั้ง 48 ข้อมีความสัมพันธ์กัน สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ (16) ผลการคำนวณ eigenvalue ขององค์ประกอบแรกพบว่าสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 22.36 ของความแปรปรวนรวมทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าถึงแม้แบบวัดจะมีการวัด HL ในหลายเนื้อหา แต่ข้อคำถามทั้ง 48 ข้อก็ยังมีความเป็นเอกมิติ (17) ซึ่งส่งผลให้แบบวัดมีความเป็นอิสระระหว่างแบบวัดและผู้ตอบแบบวัดด้วย (17-18)

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องในระดับโมเดล พบว่า ค่า AIC ของโมเดล logistic แบบหนึ่งพารามิเตอร์ สองพารามิเตอร์ และสามพารามิเตอร์ มีค่าเท่ากับ 52267.39, 51776.23 และ 51873.70 ตามลำดับ และค่า BIC มีค่าเท่ากับ 52521.10, 52273.29 และ 52375.95 ตามลำดับ ซึ่งโมเดล logistic แบบสองพารามิเตอร์เป็นโมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลมากที่สุด ส่งผลให้งานวิจัยนี้วิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ของข้อคำถามรายข้อโดยพิจารณาจากค่า a และค่า b

ผลการทดสอบ DIF โดยพิจารณาจากค่า Lord's χ^2 พบข้อคำถามที่มี DIF จากอิทธิพลของวุฒิการศึกษาและอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) จำนวน 23 ข้อ (ร้อยละ 47.92) และ 10 ข้อ (ร้อยละ 20.84) ตามลำดับ โดยมีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ (ร้อยละ 10.41) ที่อิทธิพลของทั้งวุฒิการศึกษาและอายุมีผลทำให้เกิด DIF ดังแสดงในตารางที่ 1

การใช้ทฤษฎี IRT เพื่อวิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ โดยพิจารณาค่าพารามิเตอร์ a และค่า b โดยค่า a ที่เหมาะสม

ตารางที่ 1. ผลการวิเคราะห์ชนิดของรายการคำ และสรุปผลการคัดเลือกข้อคำถามตามอิทธิพลของ DIF และค่าพารามิเตอร์ a, b

ที่	รายการคำ	ชนิดของรายการคำ			ค่าสถิติในการวิเคราะห์ DIF				ค่าอำนาจ จำแนก (a)	ค่าความ ยาก (b)	สรุปผล	
		ทับศัพท์ ภาษาอังกฤษ	ภาษา ทางการ	ศัพท์เฉพาะ วิชาแพทย์	วุฒิการศึกษา		อายุ				การคัดเลือกข้อคำถาม แบบวัด ชุดที่ 1	แบบวัด ชุดที่ 2
					χ^2	P	χ^2	P				
1	แอลกอฮอล์	✓			2.48	0.28	4.83	0.089	0.65	-4.35		
2	มาตรฐานวิชาชีพ		✓		17.20	<0.001*	4.90	0.086	1.18	-0.98		
3	เอกซเรย์	✓			5.82	0.044*	4.19	0.12	1.59	-1.98		
4	ตะคริว			✓	9.43	0.009*	17.20	<0.001*	1.66	-2.21		
5	ฮอร์โมน	✓			3.36	0.18	2.55	0.27	2.15	-1.55	✓	
6	สูตรยา			✓	2.29	0.31	6.25	0.043*	1.24	-1.56		
7	โซเดียม	✓			1.97	0.37	1.51	0.46	0.91	-0.47	✓	✓
8	อัมพา			✓	1.57	0.45	6.26	0.043*	1.63	-2.44		
9	แคลเซียม	✓			4.07	0.13	0.89	0.63	2.26	-1.65	✓	
10	งูสวัด			✓	15.05	<0.001*	4.81	0.09	1.65	-1.66		
11	วัคซีนป้องกันโรคพิษ สุนัขบ้า			✓	18.03	<0.001*	2.54	0.28	2.25	-2.26		
12	ยาเหน็บ			✓	1.16	0.55	1.66	0.43	1.43	-1.55	✓	✓
13	บัญชียาหลักแห่งชาติ		✓		3.79	0.15	0.33	0.84	1.03	0.065	✓	✓
14	พาราเซตามอล	✓			10.17	0.006*	0.094	0.95	1.69	-2.77		
15	ค่าออกซิเจน	✓			0.09	0.95	0.56	0.75	1.85	-1.83	✓	✓
16	องศาเซลเซียส	✓			0.79	0.67	0.89	0.64	1.83	-1.48	✓	✓
17	กรรมพันธุ์		✓		1.38	0.50	2.39	0.30	1.69	-2.23	✓	
18	วัคซีน	✓			2.60	0.27	4.34	0.11	2.02	-2.28	✓	
19	จุลินทรีย์		✓		14.95	<0.001*	1.13	0.56	1.17	-0.85		

ตารางที่ 1. ผลการวิเคราะห์ชนิดของรายการคำ และสรุปผลการคัดเลือกข้อคำถามตามอิทธิพลของ DIF และค่าพารามิเตอร์ a, b (ต่อ)

ที่	รายการคำ	ชนิดของรายการคำ			ค่าสถิติในการวิเคราะห์ DIF				ค่าอำนาจ จำแนก (a)	ค่าความ ยาก (b)	สรุปผล	
		ทับศัพท์ ภาษาอังกฤษ	ภาษา ทางการ	ศัพท์เฉพาะ วิชาแพทย์	วุฒิการศึกษา		อายุ				การคัดเลือกข้อคำถาม แบบวัด ชุดที่ 1	แบบวัด ชุดที่ 2
					χ^2	P	χ^2	P				
20	กลอกลูกตา			✓	18.48	<0.001*	4.67	0.096	0.99	-0.63		
21	เก็บปัสสาวะช่วงกลาง			✓	9.95	0.007*	0.32	0.85	1.08	-0.039		
22	คาเฟอีน	✓			8.28	0.016*	4.86	0.087	1.77	-1.55		
23	อายุรแพทย์		✓		7.16	0.029*	1.06	0.58	0.93	0.34		
24	มิลลิลิตร	✓			0.17	0.91	8.70	0.012*	1.46	-1.69		
25	โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง			✓	2.92	0.23	3.43	0.17	1.33	-1.34	✓	✓
26	การส่องกล้องจุลทรรศน์			✓	0.03	0.98	0.039	0.98	1.96	-1.29	✓	✓
27	ยูนิต	✓			6.69	0.03*	2.55	0.27	1.47	-1.07		
28	สำเนาเวชระเบียน		✓		4.35	0.11	0.81	0.66	1.47	-1.10	✓	✓
29	วิกัลจรีต		✓		4.05	0.13	5.77	0.055	1.84	-1.34	✓	✓
30	แคลอรี	✓			1.40	0.49	5.77	0.024*	1.45	-1.22		
31	คอเลสเทอรอล	✓			6.34	0.04*	13.82	0.001*	2.27	-1.46		
32	ไทรอยด์	✓			9.89	0.007*	1.34	0.51	0.86	0.74		
33	ผลแลป			✓	1.53	0.46	3.15	0.20	1.75	-1.26	✓	✓
34	หัตถการ		✓		8.43	0.015*	7.05	0.029*	1.58	0.15		
35	โพแทสเซียม	✓			1.44	0.48	4.25	0.11	2.15	-0.98	✓	
36	ดีซ่าน			✓	6.17	0.04*	19.71	0.0001*	1.51	-0.69		
37	อัลตราซาวด์	✓			31.99	<0.001*	0.46	0.79	2.38	-1.64		
38	ธาลัสซีเมีย	✓			10.11	0.006*	0.25	0.88	1.67	-0.88		

ตารางที่ 1. ผลการวิเคราะห์ชนิดของรายการคำ และสรุปผลการคัดเลือกข้อคำถามตามอิทธิพลของ DIF และค่าพารามิเตอร์ a, b (ต่อ)

ที่	รายการคำ	ชนิดของรายการคำ			ค่าสถิติในการวิเคราะห์ DIF				ค่าอำนาจ จำแนก (a)	ค่าความ ยาก (b)	สรุปผล	
		ทับศัพท์ ภาษาอังกฤษ	ภาษา ทางการ	ศัพท์เฉพาะ วิชาแพทย์	วุฒิการศึกษา		อายุ				การคัดเลือกข้อคำถาม แบบวัด ชุดที่ 1	แบบวัด ชุดที่ 2
					χ^2	P	χ^2	P				
39	กรมธรรม์		✓		6.94	0.031*	1.62	0.44	1.54	-0.91		
40	อินซูลิน	✓			3.39	0.18	0.083	0.95	1.19	-0.35	✓	✓
41	ฮีโมโกลบิน	✓			23.69	<0.001*	4.87	0.087	1.32	0.11		
42	เพนนิซิลลิน	✓			3.06	0.21	17.67	0.0001*	1.50	-0.28		
43	ยาสเตียรอยด์	✓			1.62	0.44	3.88	0.14	0.99	0.60	✓	✓
44	ตรวจอิเล็กทรอนิกส์	✓			8.66	0.013*	1.51	0.46	0.93	1.29		
45	ไขข้อ			✓	0.70	0.70	2.53	0.28	0.62	0.19	✓	✓
46	ซิฟิลิส	✓			10.83	0.004*	15.51	0.0004*	1.54	-0.99		
47	อะม็อกซิซิลลิน	✓			2.94	0.22	0.24	0.88	1.50	0.27	✓	✓
48	ไทโรกลีเซอไรด์	✓			21.59	<0.001*	0.29	0.86	1.55	0.45		

หมายเหตุ

* หมายถึง การมีอิทธิพลของ DIF ซึ่งเกิดจากคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยมี $P < 0.05$

✓ คือ ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก

- เกณฑ์ในการคัดเลือกแบบวัดฉบับสั้น ชุดที่ 1 มีค่าอำนาจจำแนก (a) ตั้งแต่ 0.5 ถึง 2.5 ค่าความยาก (b) มีค่าตั้งแต่ -2.5 ถึง 2.5 (23)

- เกณฑ์ในการคัดเลือกแบบวัดฉบับสั้น ชุดที่ 2 มีค่าอำนาจจำแนก (a) ตั้งแต่ 0.0 ถึง 2.0 ค่าความยาก (b) มีค่าตั้งแต่ -2.0 ถึง 2.0 (13)

สมมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 2 (13) หรือ 0.5 ถึง 2.5 (23) ส่วนค่า b มีค่าตั้งแต่ $-\infty$ ถึง $+\infty$ แต่ในทางปฏิบัติมักมีค่าตั้งแต่ -2.5 ถึง 2.5 (23) หรือ -2.0 ถึง 2.0 (13) โดยค่า b ที่มีค่าเข้าใกล้ -2.50 จัดเป็นข้อคำถามที่ง่าย และค่า b ที่มีค่าเข้าใกล้ +2.50 จัดเป็นข้อคำถามที่ยาก (18) ซึ่งข้อคำถามทั้ง 48 ข้อ มีค่า a อยู่ระหว่าง 0.62 ถึง 2.38 แสดงว่าข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกที่ดี และมีค่า b ตั้งแต่ -2.78 ถึง 1.29 โดยข้อคำถามส่วนใหญ่ร้อยละ 79.17 มีค่าพารามิเตอร์ b ติดลบ ซึ่งข้อที่ง่ายที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 คำว่า “แอลกอฮอล์” มีค่า b เท่ากับ -4.35 ส่วนข้อที่ยากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 44 คำว่า “ตรวจจ็อเล็กโทรไลต์” มีค่า b เท่ากับ 1.29

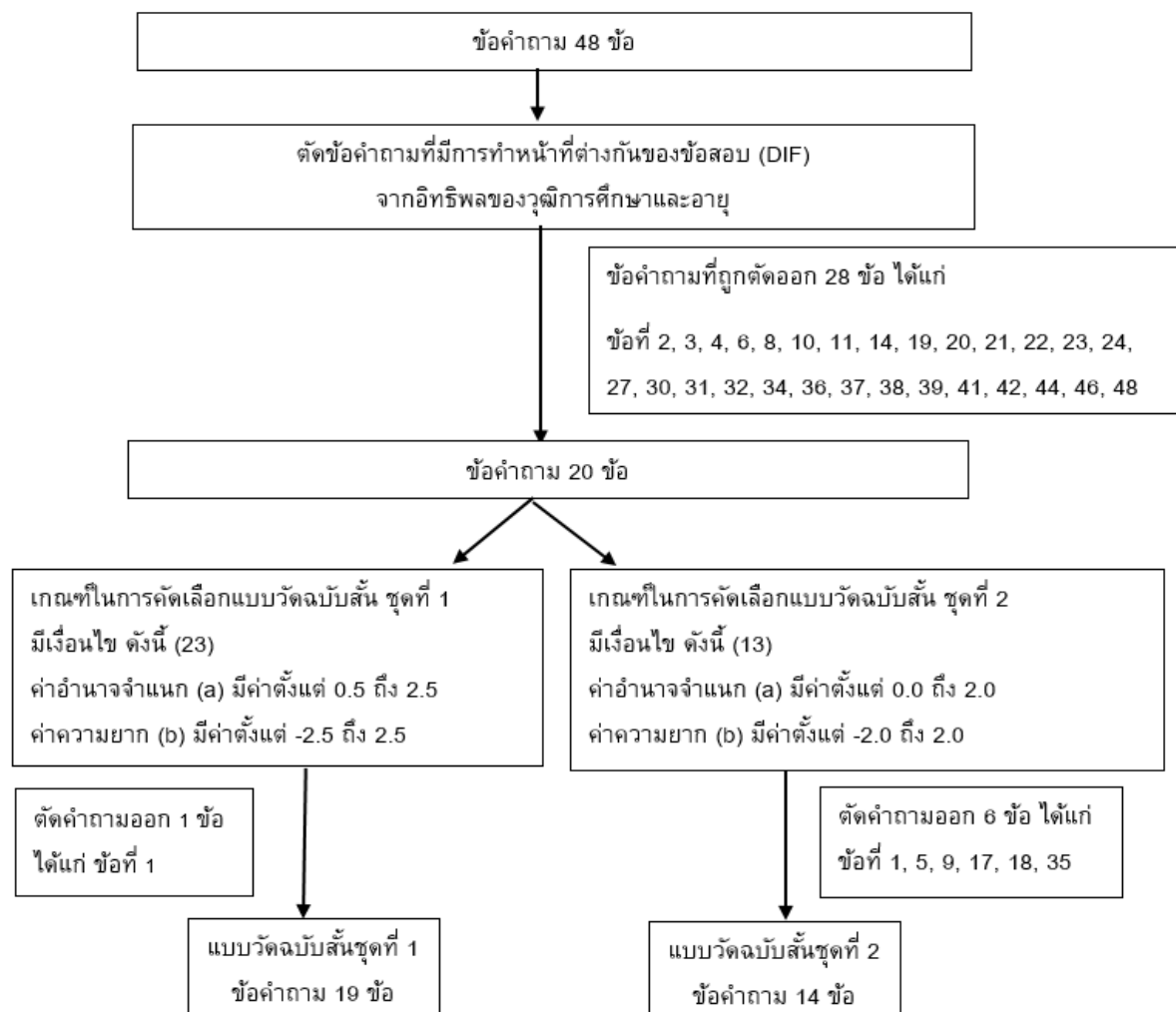
เมื่อพิจารณาถึงชนิดของรายการคำในตารางที่ 1 พบว่า คำที่ถูกตัดออกเนื่องจากมีค่าอำนาจจำแนกไม่เป็นไปตามเกณฑ์ (มีค่ามากกว่า 2.0) มีจำนวนทั้งหมด 7 คำ ซึ่ง 6 คำเป็นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ส่วนคำที่ถูกตัดออกโดยค่าความยากจำนวน 5 คำนั้น พบว่าเป็นคำที่ง่าย ซึ่งมีค่า b

น้อยกว่า -2.0 ทุกคำ ได้แก่ คำว่า “แอลกอฮอล์” “ตะคริว” “พาราเซตามอล” “กรรมพันธุ์” และ “วัคซีน”

การทดสอบ DIF พบว่ามีข้อคำถามจำนวน 28 ข้อ ที่อิทธิพลของวุฒิการศึกษาหรืออายุมีผลต่อการตอบข้อคำถามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถามเหล่านั้นออก คงเหลือข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ การพิจารณาเลือกคำถามข้อที่มีค่า a และค่า b ตามเกณฑ์ที่กำหนดได้แบบวัดฉบับสั้น 2 ชุดที่มีข้อคำถามจำนวน 19 ข้อ และ 14 ข้อตามลำดับ ดังแสดงในรูปที่ 1 ทั้งนี้ แบบวัดทั้งสองมีคำถามที่เหมือนกัน 14 ข้อ แต่แบบวัดที่ 1 มีคำถามเพิ่มอีก 5 ข้อ คือ “ฮอร์โมน” “แคลเซียม” “กรรมพันธุ์” “วัคซีน” และ “โพแทสเซียม”

ผลการทดสอบแบบวัดเบื้องต้น

การทดสอบแบบวัดฉบับสั้นทั้ง 2 ชุดในกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กจำนวน 40 คน พบว่า แบบวัดฉบับสั้นชุด

รูปที่ 1. แผนภาพแสดงการคัดเลือกข้อคำถามเพื่อให้ได้แบบวัดฉบับสั้น (STHLA-W+)

ที่ 1 และชุดที่ 2 มีค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.78 และ 0.67 ตามลำดับ ซึ่งแบบวัดชุดที่ 1 มีความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Cronbach's alpha มากกว่า 0.7) (24) และมีความเที่ยงสูงกว่าแบบวัดฉบับสั้นชุดที่ 2 ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกแบบวัดฉบับสั้นชุดที่ 1 ที่มีข้อคำถามจำนวน 19 ข้อ เป็นแบบวัดฉบับสั้น (STHLA-W+) (ตารางที่ 1)

การทดสอบแบบวัด STHLA-W+

คุณลักษณะทั่วไปของตัวอย่าง

STHLA-W+ ถูกทดสอบในตัวอย่างกลุ่มใหม่ 200 คน ซึ่งเป็นเพศหญิงร้อยละ 72.5 จากการคัดเลือกตัวอย่างโดยกำหนดโควตาตามกลุ่มวุฒิการศึกษาและกลุ่มอายุ ทำให้ได้ตัวอย่างแบ่งตามวุฒิการศึกษาสูงสุดเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 50 คน และแต่ละกลุ่มแบ่งตามช่วงอายุได้อีก 5 กลุ่มอายุ (20-29 ปี, 30-39 ปี, 40-49 ปี, 50-59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป) กลุ่มละ 40 คน ตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 53.5) อาชีพที่พบมาก ได้แก่ รับจ้าง (ร้อยละ 39.0) รองลงมา คือ ค้าขาย (ร้อยละ 23.0) ภาษาที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51.5 ใช้พูดในชีวิตประจำวันคือภาษาไทย รองลงมาคือภาษาไทยและยาวิ (ร้อยละ 25.5) และภาษายาวี (ร้อยละ 23) (ตารางที่ 2)

ผลการตอบแบบวัด STHLA-W+

ตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของ HL เมื่อวัดด้วย STHLA-W+ เท่ากับ 14.10 ± 3.62 คะแนนจากคะแนนเต็ม 19 คะแนน (พิสัย 1-19) ตัวอย่างร้อยละ 84.5 ได้คะแนน 11 คะแนนขึ้นไป และตัวอย่างร้อยละ 13 ได้คะแนน 19 คะแนนเต็ม เวลาเฉลี่ยในการทดสอบด้วย STHLA-W+ คือ 3.95 ± 1.34 นาที (พิสัย 2.30 - 9.18 นาที)

ความตรงของแบบวัด STHLA-W+

ผลการเปรียบเทียบคะแนน STHLA-W+ ระหว่างผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันด้วยความแปรปรวนทางเดียวโดยการทดสอบของ Brown-Fortsynthe มีค่า $F=17.35$, $df=3$, 169, $P<0.001$ สรุปได้ว่า ตัวอย่างในแต่ละวุฒิการศึกษามีคะแนน STHLA-W+ แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 3 พบว่า ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาที่สูงกว่ามีคะแนน STHLA-W+ ที่สูงกว่า แสดงให้เห็นว่าแบบวัดมีความตรงตามโครงสร้างเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนรายคู่ด้วยการทดสอบ Games-Howell พบว่า ระดับการศึกษาทุกคู่มีคะแนน STHLA-W+ เฉลี่ยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.001$) ยกเว้นระดับประถมศึกษากับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ($P > 0.05$)

คะแนน STHLA-W+ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$) กับตัวชี้วัดระดับ HL ต่าง ๆ ได้แก่

ตารางที่ 2. คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (N=200)

คุณลักษณะ	จำนวน (ร้อยละ)
เพศ	
ชาย	55 (27.5)
หญิง	145 (72.5)
อายุ (เฉลี่ย 43.8 ± 14.75 ปี)	
20 - 29 ปี (เฉลี่ย 23.43 ± 2.75 ปี)	40 (20.0)
30 - 39 ปี (เฉลี่ย 34.10 ± 2.95 ปี)	40 (20.0)
40 - 49 ปี (เฉลี่ย 43.53 ± 2.75 ปี)	40 (20.0)
50 - 59 ปี (เฉลี่ย 53.20 ± 2.89 ปี)	40 (20.0)
60 ปีขึ้นไป (เฉลี่ย 64.73 ± 3.90 ปี)	40 (20.0)
ศาสนา	
พุทธ	89 (44.5)
คริสต์	3 (1.5)
อิสลาม	107 (53.5)
อื่นๆ	1 (0.5)
อาชีพ	
เกษตรกร	12 (6.0)
ค้าขาย	46 (23.0)
รับจ้าง	78 (39.0)
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	11 (5.5)
นักศึกษา	12 (6.0)
อื่นๆ	41 (20.5)
วุฒิการศึกษา	
ประถมศึกษา	50 (25.0)
มัธยมศึกษาตอนต้น	50 (25.0)
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ	50 (25.0)
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	50 (25.0)
(ปวส.)-ปริญญาตรี	
ภาษาที่ใช้พูดในชีวิตประจำวัน	
ไทย	103 (51.5)
ยาวิ	46 (23.0)
ไทยและยาวิ	51 (25.5)

ความสามารถในการอ่านที่ดัดแปลงมาจากแบบวัด S-TOFHLA ความเข้าใจเอกสารสุขภาพ (ฉลากยาและบัตรนัด) และแบบคัดกรองผู้ที่มี HL ไม่เพียงพอ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.20 0.24 และ 0.37 ตามลำดับ แสดงว่า แบบวัดมีความตรงตามเกณฑ์สัมพัทธ์ คือ มีความสัมพันธ์บวกกับตัวชี้วัด HL อื่นๆ

ความเที่ยงของแบบวัด STHLA-W+

แบบวัด STHLA-W+ (ประกอบด้วยคำถามจำนวน 19 ข้อ) มีค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.80 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงที่ดี ทั้งนี้ คำถามในแบบวัดฉบับสั้นชุดที่ 2 (ประกอบด้วยคำถามจำนวน 14 ข้อ) เป็นเซตย่อย (subset) ของ STHLA-W+ แบบวัดฉบับสั้นชุดที่ 2 มีค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.75 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้เช่นกัน

การหาเกณฑ์คะแนน

ปัจจุบันยังไม่มีแบบวัดมาตรฐาน (Gold Standard: GS) สำหรับประเมิน HL ซึ่งเป็นที่ยอมรับ ดังนั้นในการวิเคราะห์ ROC curves ผู้วิจัยจึงใช้ทักษะพื้นฐานที่บุคคลทั่วไปจะต้องทำได้เพื่อให้สามารถดูแลรักษาตนเองได้เป็น GS ซึ่งได้แก่ GS1 ผลรวมคะแนนของความสามารถในการอ่านที่ดัดแปลงมาจากแบบวัด S-TOFHLA (มีคำถาม 5 ข้อ) และความเข้าใจเอกสารสุขภาพ (มีคำถาม 6 ข้อ) โดยผู้ที่ได้คะแนนเต็ม 11 คะแนนหมายถึงผู้ที่มี HL เพียงพอ และ

GS2 ความเข้าใจเอกสารสุขภาพ โดยผู้ที่ได้คะแนนเต็ม 6 คะแนน หมายถึงผู้ที่มี HL เพียงพอ ซึ่งเมื่อใช้ GS1 และ GS2 เป็นตัวตัดสิน HL พบว่าค่า AUC ของ STHLA-W+ เท่ากับ 0.73 และ 0.67 ตามลำดับ นั่นคือแบบวัดมีความสามารถปานกลางในการจำแนกผู้ที่มี HL ที่เพียงพอและไม่เพียงพอ (หมายเหตุ: ค่า AUC 0.50-0.70, 0.71-0.90 และ > 0.9 ถือว่า แบบประเมินมีความสามารถในการจำแนกน้อย ปานกลาง และสูง ตามลำดับ (29))

ส่วนการหาจุดตัดคะแนนจาก ROC curve จำนวนได้จากจุดคะแนนที่ผลรวมของความไวและความจำเพาะมีค่าสูงสุด ซึ่งในการศึกษาพบว่าแบบวัด STHLA-W+ มีจุดตัดคะแนน ที่ 16 คะแนน โดยมีความไวที่ 0.72 และ 0.61 เมื่อใช้ GS1 และ GS2 เป็นตัวตัดสิน HL ตามลำดับ แปลผลได้ว่า ผู้ที่มีคะแนนการตอบแบบวัด STHLA-W+ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 16 คะแนนจากคะแนนเต็ม 19 คะแนน ถือว่ามี HL ไม่เพียงพอ

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประยุกต์ใช้ dichotomous IRT model เพื่อคัดเลือกข้อคำถามในการพัฒนาแบบวัด THLA-W+ ที่มีความยาว 48 ข้อให้เป็นฉบับที่สั้นลง การวิเคราะห์ความเหมาะสมของโมเดลพบว่า โมเดล logistic แบบสองพารามิเตอร์เป็นโมเดลที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อคำถาม โดยพิจารณาจากค่าอำนาจจำแนก (a) และค่า

ตารางที่ 3. การเปรียบเทียบคะแนน STHLA-W+ ของผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย $\pm$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ¹
ประถมศึกษา	50	12.02 $\pm$ 4.00 ^a
มัธยมศึกษาตอนต้น	50	13.42 $\pm$ 2.82 ^{a, b}
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	50	14.38 $\pm$ 3.57 ^b
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) – ปริญญาตรี	50	16.56 $\pm$ 2.28 ^c
รวม	200	14.10 $\pm$ 3.62
Levene test ²		F=5.61, df=3,196, P<0.001
Brown-Fortsynthe test ³		F=17.35, df=3,169, P<0.001

1: คะแนนเต็ม 19 คะแนน

2: ผลการทดสอบความเท่าเทียมกันของความแปรปรวนระหว่างกลุ่มการศึกษาด้วย Levene test

3: การทดสอบความแปรปรวนด้วยวิธีการของ Brown-Fortsynthe เมื่อไม่มีความเท่าเทียมกันของความแปรปรวนระหว่างกลุ่มการศึกษา

a, b, c: ระดับการศึกษาที่มีอักษรตัวยกเหมือนกันหมายถึงไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความยาก (b) จากการวิจัยได้แบบวัด STHLA-W+ ประกอบด้วยข้อคำถามเพียง 19 ข้อ ซึ่งมีจำนวนข้อเพียงร้อยละ 40 ของแบบวัด THLA-W+ เดิม เวลาที่ใช้ในการตอบแบบวัด คือ ไม่เกิน 4 นาที แบบวัดฉบับนี้มีความตรงและความเที่ยงที่เหมาะสมสำหรับคัดกรอง HL เบื้องต้น

การพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามควรคำนึงถึงอิทธิพลที่ทำให้ข้อคำถามเกิด DIF ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แบบวัดขาดความตรง งานวิจัยนี้พบข้อคำถามจำนวน 28 ข้อ (ร้อยละ 58.33 ของข้อคำถามทั้งหมด 48 ข้อ) ที่เกิด DIF อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) จากอิทธิพลของวุฒิการศึกษาหรืออายุ นอกจากนี้พบข้อคำถามที่ถูกตัดออกเนื่องจากมีค่า a และ b ไม่เป็นไปตามเกณฑ์จำนวน 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 25 ของข้อคำถามทั้งหมด

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของรายการคำถามจำนวน 48 คำในแบบวัด THLA-W+ พบว่า เนื้อหาแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ คำที่ทับศัพท์มาจากภาษาอังกฤษ คำภาษาทางการ และคำศัพท์เฉพาะวิชาชีพ จำนวน 26, 13, และ 9 คำ ตามลำดับ แบบวัด STHLA-W+ มีเนื้อหาทั้ง 3 ประเภท จำนวน 10, 4, และ 5 คำ ตามลำดับ ทั้งนี้มีการตัดคำภาษาทางการเนื่องจาก DIF ของวุฒิการศึกษาถึง 9 คำ นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า คำศัพท์เกินครึ่งหนึ่งของ THLA-W+ เป็นคำศัพท์ทางการแพทย์ที่ทับศัพท์มาจากภาษาอังกฤษ (26 คำ จากทั้งหมด 48 ข้อ) ซึ่งในจำนวนนี้มีข้อคำถามที่ถูกตัดออกจากแบบวัดเนื่องจากการเกิด DIF จากอิทธิพลของวุฒิการศึกษาและอายุจำนวน 15 คำ และ 5 คำ ตามลำดับ ส่วนคำที่ถูกตัดออกเนื่องจากค่า a และค่า b มีจำนวน 6 คำ และ 3 คำ ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า DIF จากอิทธิพลของวุฒิการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ข้อคำถามถูกตัดออก นอกจากนี้ยังพบว่าข้อคำถามที่ถูกตัดออกจากแบบวัดเนื่องจากมีค่าความยากไม่เป็นไปตามเกณฑ์ (ข้อที่ง่ายเกินไป) เป็นข้อคำถามที่ค่อนข้างใหญ่ร้อยละ 95 ขึ้นไปตอบถูก ได้แก่ คำว่า “ตะคริว” และ “พาราเซตามอล” ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอนี้จากการศึกษาของผดุง จันชูโต (4) ที่กล่าวว่าควรมีการพัฒนาแบบวัดเป็นฉบับที่สั้นลง โดยพิจารณาตัดข้อคำถามที่มีผู้ตอบได้เกือบทุกคนออก ทั้งนี้ระหว่างการเก็บข้อมูลของการศึกษานี้ (มิถุนายน-กันยายน พ.ศ.2565) มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความคุ้นชินกับคำศัพท์บางคำในแบบวัด STHLA-W+ มากขึ้น ได้แก่ คำว่า “วัคซีน” และ “ค่าออกซิเจน” โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างตอบถูก

ร้อยละ 96 และ 92.5 ในคำดังกล่าวตามลำดับ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากกว่าเมื่อเทียบกับแบบวัด THLA-W+ จากงานของวิณาพร วงศ์สถาพรพัฒน์ (9) ที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูก ร้อยละ 94 และร้อยละ 90 ตามลำดับ

จำนวนข้อคำถามของแบบวัดมีความแปรผันตรงกับค่าความเที่ยง (24) ซึ่งจากงานวิจัยในอดีต แบบวัดต้นฉบับ THLA-W+ ในการศึกษาของผดุง จันชูโต (4) นูรไอนา ดารามาลย์ (7) สุชนา หะยีบือราเฮ็ง (8) วิณาพร วงศ์สถาพรพัฒน์ (9) และธมลวรรณ พรประสิทธิ์ (30) มีค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.89, 0.96, 0.86, 0.91 และ 0.89 ตามลำดับ ในขณะที่วัดความเที่ยงของแบบวัด STHLA-W+ มีค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.80 ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (24) แม้ว่าจะมีข้อคำถามเพียง 19 ข้อ

ผลการทดสอบ STHLA-W+ ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.5) เป็นเพศหญิง อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของวิณาพร วงศ์สถาพรพัฒน์ (9) พบว่า เพศไม่มีผลต่อการทำนายระดับ HL ที่ประเมินโดยแบบวัด THLA-W+ แต่ปัจจัยที่สามารถทำนาย HL ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ระดับการศึกษา และภาษาที่ตัวอย่างใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งในงานวิจัยนี้พบว่า ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่ามีคะแนน STHLA-W+ ที่มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับทุกงานวิจัยในอดีตที่ใช้แบบวัด THLA-W+ เพื่อประเมินระดับ HL ในบริบทต่าง ๆ ทั้งในผู้ป่วยนอก (4, 30) ผู้ป่วยชาวไทยมุสลิม (7) ประชาชนทั่วไปในชุมชน (8) และประชากรใน 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (9) ทั้งยังพบว่าคะแนนของ STHLA-W+ มีค่า r เป็นบวกกับตัวแปรอื่น ๆ ที่เป็นตัวชี้วัด HL จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ของคะแนน STHLA-W+ กับความสามารถในการอ่านมีขนาดความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ซึ่งขนาดความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความสอดคล้องในทิศทางเดียวกับงานวิจัยในอดีต (4, 7, 8) ส่วนความสัมพันธ์ของคะแนนกับความเข้าใจเอกสารสุขภาพ พบว่าในงานวิจัยนี้มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย และมีค่า r น้อยกว่าเมื่อเทียบกับงานวิจัยในอดีต (4, 7, 8) ซึ่งทำในสถานบริการสุขภาพ แบบวัด STHLA-W+ มีจุดตัดคะแนนที่ 16 คะแนนจากคะแนนเต็ม 19 คะแนน นั่นคือกลุ่มตัวอย่างต้องตอบถูกต้อง ร้อยละ 84 ขึ้นไป จึงจะถือว่ามียกระดับ HL เพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบกับแบบวัดต้นฉบับที่มีจุดตัด 37 คะแนนจากคะแนนเต็ม 48 (4, 9) กลุ่มตัวอย่างที่ถือเป็นผู้ที่มีระดับ HL เพียงพอต้องตอบแบบวัดได้ถูกต้องร้อยละ 77 ขึ้นไป

ตารางที่ 4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างคะแนนที่ได้จากแบบวัด THLA-W+ และ STHLA-W+ กับตัวแปรที่ชีวิตระดับ HL ต่างๆ

คะแนนจากแบบวัด	ความสามารถในการ		ความเข้าใจเอกสาร		คะแนนแบบคัดกรองผู้ที่มี	
	อ่าน		สุขภาพ		HL ไม่เพียงพอ	
	r ¹	p ²	r ¹	p ²	r ¹	p ²
THLA-W+						
ผดุง จันชูโต (2560)	0.216	<0.001	0.288	<0.001	0.460	<0.001
นุรไอนา ดารามาลย์ (2561)	0.310	<0.001	0.305	<0.001	0.788	<0.001
อุชณา หะยีปือราเอ็ง (2561)	0.182	<0.001	0.340	<0.001	0.214	<0.001
STHLA-W+ จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้	0.239	0.001	0.198	0.005	0.364	<0.001

1: ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

2: ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่ (5, 8, 9, 30) พบว่า เวลาเฉลี่ยในการตอบแบบวัด THLA-W+ คือ มากกว่า 4.66 นาที โดยเฉพาะในงานวิจัยของธมลวรรณ พรประสิทธิ์ (30) ใช้เวลาเฉลี่ยถึง 7.95 ± 3.50 นาที ส่วนแบบวัด STHLA-W+ ในงานวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการตอบเพียง 3.95 ± 1.34 นาที นั่นคือ การลดจำนวนข้อของแบบวัดสามารถลดเวลาเฉลี่ยในการตอบลง Pfeiffer และคณะ (31) แนะนำว่า แบบประเมินทางจิตวิทยาที่มีประสิทธิภาพไม่ควรใช้เวลาในการตอบที่นานเกินไป เพื่อให้ผู้ตอบมีแรงจูงใจในการตอบและตั้งใจตอบแบบวัดจนจบ ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับคำแนะนำของธมลวรรณ พรประสิทธิ์ (30) ที่ระบุว่า แบบวัด HL ที่ใช้เวลาไม่มาก เป็นแบบวัดที่เหมาะสมสำหรับผู้รับบริการทางการแพทย์ตอบขณะรอรับบริการ โดยไม่เป็นการรบกวนผู้ตอบและไม่เป็นการเพิ่มภาระงานแก่บุคลากรทางการแพทย์

การศึกษานี้ยังมีข้อจำกัดอยู่บางประการ ได้แก่ 1) การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้มีจุดประสงค์เพื่อทดสอบแบบวัดเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จึงเป็นตัวแทนของผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันในกลุ่มอายุต่าง ๆ ในจำนวนที่เท่า ๆ กัน ซึ่งมีสัดส่วนที่ไม่สอดคล้องกับสัดส่วนประชากรของพื้นที่ที่ทำการศึกษา ผลการศึกษาไม่อาจใช้ในการประมาณความชุกของผู้ที่มี HL ไม่เพียงพอของประชาชนในจังหวัดยะลาและในประเทศไทย 2) การศึกษานี้เก็บข้อมูลในจังหวัดยะลาที่มีสัดส่วนของประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามมากกว่าประชากรในจังหวัดอื่น จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มประชากรอื่น 3) แบบวัดฉบับต้นที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้ประเมิน HL จากความเข้าใจในรายการคำ ซึ่ง

เป็นการประเมิน HL ในมิติเดียว เนื่องจากแบบวัดต้นฉบับมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นแบบวัดที่นำไปใช้ได้ง่ายในทางปฏิบัติ ในทางตรงกันข้าม แบบวัดที่ซับซ้อนซึ่งมีการวัด HL ที่ครอบคลุมในมิติที่กว้างขึ้น เช่น การเข้าถึง การไต่ถาม การตัดสินใจ และการนำไปใช้ (28) จะเป็นแบบวัดที่นำไปใช้ในทางปฏิบัติได้ยากกว่า 4) ปัจจัยที่ผู้วิจัยเลือกมาทดสอบ DIF ใน IRT คือ ระดับการศึกษาและอายุ ซึ่งอาจยังไม่ครอบคลุมปัจจัยที่มีผลต่อระดับ HL ทั้งหมด อาจมีปัจจัยอื่นที่ยังไม่ถูกพิจารณา เช่น ความสามารถในการใช้ภาษา (32-33) สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม (32-33) เชื้อชาติ (33) 5) IRT ยังไม่เป็นที่แพร่หลายในวงการสาธารณสุขของไทย เนื่องจากต้องอาศัยโปรแกรมเฉพาะด้าน เช่น IRT Pro® หรือใช้โปรแกรม R ที่มีชุดคำสั่งเฉพาะทาง ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำ IRT มาใช้ในขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกข้อคำถามเพื่อพัฒนาแบบวัด ส่วนการทดสอบคุณสมบัติของแบบวัดในขั้นตอนที่ 2 นั้นยังคงใช้แนวทางการวัดผลตาม CTT

ในอนาคตควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อยืนยันความถูกต้องของเกณฑ์คะแนนที่ใช้แปลผลระดับ HL ตลอดจนยืนยันความไวและความจำเพาะของแบบวัด STHLA-W+ นอกจากนี้หน่วยงานของรัฐ เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนบุคลากรทางการแพทย์ สามารถนำแบบวัด STHLA-W+ ไปใช้เป็นเครื่องมือในการประเมิน HL ในประชาชน เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบการสื่อสารข้อมูลทางสุขภาพที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับระดับ HL ของประชาชน

สรุป

ทฤษฎี IRT เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาแบบวัดที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามทฤษฎีดังกล่าวยังไม่ได้แพร่หลายในประเทศไทยโดยเฉพาะในงานด้านสาธารณสุข การนำ IRT มาใช้ในการพัฒนาแบบวัดเป็นฉบับสั้นในการวิจัยนี้ ทำให้ได้แบบวัด STHLA-W+ ที่กระชับและสามารถใช้ในการประเมิน HL เบื้องต้นในประชาชนโดยมีข้อคำถามเพียง 19 ข้อซึ่งคิดเป็นร้อยละ 40 เมื่อเทียบกับแบบวัดฉบับเดิม แบบวัดมีความเที่ยงและความตรงที่เหมาะสม ใช้เวลาทดสอบโดยเฉลี่ยไม่เกิน 4 นาที โดยผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 16 ถือว่ามี HL ที่ไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตามแบบวัดฉบับสั้นชุดนี้เป็นการประเมิน HL จากความสามารถในการเข้าใจคำถามนั้น ซึ่งอาจยังไม่ครอบคลุมถึง HL ในมิติอื่น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ของหลักสูตรปริญญาโท สาขาเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้ให้ความรู้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการทำงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

1. Sørensen K, den Broeck SV, Fullam J, Doyle G, Pelikan J, Slonska Z, et al. Health literacy and public health: A systematic review and integration of definitions and models. BMC Public Health 2012; 25: 12:80.
2. Berkman ND, Sheridan SL, Donahue KE, Halpern DJ, Crotty K. Low health literacy and health outcomes: an updated systematic review. Ann Intern Med. 2011; 155: 97-107.
3. Kaeodumkoeng K. Health Literacy: access, understand and application. Bangkok: Amarin books, 2018.
4. Chanchuto P. Development of the Thai Health Literacy Assessment Using Word List with Extended Questions to Test Comprehension (THLA-W+): testing in Sadao Hospital [master thesis]. Songkhla: Prince of Songkla University; 2017.
5. Lee SY, Bender DE, Ruiz RE, Cho YI. Development of an easy-to-use Spanish Health Literacy test. Health Serv Res 2006; 41:1392-412.
6. Phantong W. Development of the Thai Health Literacy Assessment using Word List (THLA-W). [master thesis]. Songkhla: Prince of Songkla University; 2016
7. Daraman N. Validation of the Thai Health Literacy Assessment Using Word List with Extended Questions to Test Comprehension in Muslim Patients [master thesis]. Songkhla: Prince of Songkla University; 2018.
8. Hayibueraheng H. Development of the Thai Health Literacy Assessment Using Word List with Extended Questions to Test Comprehension (THLA -W+): Testing in community [master thesis]. Songkhla: Prince of Songkla University; 2018.
9. Wongsatapornpat W. Health literacy survey in Thais residing in the lower south [master thesis]. Songkhla: Prince of Songkla University; 2019.
10. Kanjanawasee S. Classical test theories. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House; 2013.
11. Nils P, Dirk H, Matthias B. A new method for estimating the variance overlap between the short and the long form of a psychological test. Educ Psychol Meas 2011; 71: 380-8.
12. Woods CM, Thissen D. Item response theory with estimation of the latent population distribution using spline-based densities. Psychometrika 2006; 71: 281-301.
13. Hambleton RK, Swaminathan H, and Rogers H. Fundamentals of item response theory. Newbury Park, CA: Sage; 1991.
14. Kerlinger FN. Foundations of behavioral research. 3rd ed. New York: Holt, Rinehart and Winston; 1986.
15. Vanitchbanha K. Advanced statistical analysis with SPSS for Windows. 8th ed. Bangkok: Thammasarn; 2010.

16. Reckase MD. Unifactor latent trait models applied to multifactor tests: Results and implications. *J Educ Stat* 1979; 4: 207-30.
17. Hambleton RK, Swaminathan H. Item response theory: Principles and application. Boston: Kluwer-Nijhoff Publishing; 1985.
18. Kanjanawasee S. Modern test theories. 5th ed. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House; 2020.
19. R Core Team. A language and environment for statistical computing [online]. 2021 [cited Jun 8, 2022]. Available from: www.R-project.org
20. Kang T, Cohen AS. IRT model selection methods for dichotomous items. *Appl Psychol Meas* 2007; 31: 331-58.
21. Rizopoulos D. Package 'ltm'. R package version 1.1-0 [online]. 2012 [cited Jun 8, 2022]. Available from: cran.r-project.org/web/packages/ltm/index.html
22. Magis D, Beland S, Tuerlinckx F, et al. A general framework and an R package for the detection of dichotomous differential item functioning. *Behav Res Methods* 2010; 42: 847-62.
23. Urry VW. Tailored Testing: A successful application of latent trait theory. *J Educ Meas* 1977; 14: 181-96.
24. Cronbach LJ, Meehl PC. Construct validity in psychological tests. *Psychol Bull* 1955; 52: 281-302.
25. Faul GF, et al. Statistical power analyses using G*Power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. *Behav Res Methods* 2009; 41: 1149-60.
26. Chew L, Griffin JM, Partin MR, Noorbaloochi S, Grill JP, Snyder A, et al. Validation of screening questions for limited health literacy in a large VA outpatient population. *J Gen Intern Med* 2008; 23: 561-6
27. Parker RM, Baker DW, Williams MV, Nurss JR. The test of functional health literacy in adults: a new instrument for measuring patients' literacy skills. *J Gen Intern Med* 1995; 10: 537 -41.
28. Jindawong B. Validity and reliability of the Thai version of health literacy screening tools for patients at Srinagarind Hospital, Khon Kaen, Thailand. [master thesis]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2013.
29. Swets JA. Measuring the accuracy of diagnostic systems. *Science* 1988; 240:1285-93.
30. Pornprasit T. Psychometric Properties and Cut-offs of the Thai Health Literacy Assessment Using Word List with Extended Questions to Test Comprehension (THLA-W+) [master thesis]. Songkhla: Prince of Songkla University; 2019.
31. Pfeiffer N, Hagemann D, Backenstrass M. A new method for estimating the variance overlap between the short and the long form of a psychological test. *Educ Psychol Meas* 2011; 71: 380-8.
32. Gazmararian JA, Baker DW, Williams MV, Parker RM, Scott TL, Green DC, et al. Health literacy among Medicare enrollees in a managed care organization. *JAMA* 1999; 281: 545-51.
33. Kutner M, Greenberg E, Jin Y et al. The health literacy of America's adults: results from the 2003 National Assessment of Adult Literacy [online]. 2006 [cited Jun 21, 2021] Available from: nces.ed.gov/pubs2006/2006483.pdf